

НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГЫН ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ
ӨМЧИЙН ХАРИЛЦААНЫ ГАЗАР

ТӨРИЙН АЛБАН ХААГЧИЙН ЁС ЗҮЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ

ᠮᠣᠩᠭᠡᠯᠤ ᠶ᠋ᠢᠨ
ᠤᠯᠤᠰ ᠠᠯᠪᠠᠨ
ᠬᠠᠭᠴᠢ ᠶ᠋ᠢᠨ
ᠶ᠋ᠣᠰ ᠵᠢᠢᠨ
ᠲᠤᠬᠠᠢ ᠬᠤᠭᠤᠯᠢ

Төрийн захиргааны
болон үйлчилгээний
албан хаагчийн ёс
зүйн дүрэм

Төрийн албан
хаагчийн ёс зүйн
тухай хууль

Ёс зүйн дүрэм

Ёс зүйн хэм хэмжээ, шаардлага

Ёс зүйн зөвлөл

Мэдээлэл хүлээн авах, шалгаж шийдвэрлэх

Хариуцлага

Тайлагнах, олон нийтэд мэдээлэх

Ёс зүйн тухай хууль

Ёс зүйн зарчим, хэм хэмжээ, шаардлага

Ёс зүйн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх

Ёс зүйн асуудал эрхлэх эрх бүхий этгээд/ёс зүйн хороо, ёс зүйн дэд хороо, томилох эрх бүхий албан тушаалтан/

Гомдол, мэдээлэл гаргах, хянан шийдвэрлэх

Хариуцлага

Тайлагнах, олон нийтэд мэдээлэх

ЁС ЗҮЙН ЗАРЧИМ

Төрийн албаны тухай хуулийн 7.1-д заасан:

- 7.1.1.ард түмэнд үйлчлэх;
- 7.1.2.мэргэшсэн, тогтвортой байх;
- 7.1.3.улс төрийн албан хаагчаас бусад төрийн албан хаагч улс төрийн нам, эвслийн үйл ажиллагаанаас ангид байх;
- 7.1.4.Монгол Улсын иргэн төрийн алба хаах адил тэгш боломжоор хангагдах;
- 7.1.5.төрийн жинхэнэ албан тушаалд иргэнийг томилохдоо гагцхүү чадахуйн зарчмыг баримтлах;
- 7.1.6.ил тод байх;
- 7.1.7.ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх;
- 7.1.8.захирах, захирагдах ёсыг баримтлах.

Төрийн албаны тухай хуулийн 7.1-д зааснаас гадна

- **Хүнлэг, энэрэнгүй байх**
- **Үнэнч, шударга байх**
- **Хариуцлагатай байх**
- **Манлайлах**
- **Хамтач байх**

ЁС ЗҮЙН НИЙТЛЭГ ХЭМ ХЭМЖЭЭ

- ✓ ард түмэндээ чин сэтгэлээсээ үйлчилж, төрийн албаны нэр хүндийг эрхэмлэх;
- ✓ зан харилцаа, үг, үйлдлээрээ хүний эрх, эрх чөлөө, нэр төр, алдар хүнд, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хүндэтгэх;
- ✓ хууль ёс, шударга ёсыг дээдлэн сахих, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх;
- ✓ албан үүргээ гүйцэтгэхдээ гаргасан өөрийн буруутай үйлдэл, эс үйлдэхүйн төлөө ёс зүйн хариуцлага хүлээдэг байх;
- ✓ төрийн улс төрийн албан хаагчаас бусад төрийн албан хаагч улс төрийн хувьд төвийг сахиж, аливаа улс төрийн эвсэл, хөдөлгөөн, намын нөлөөллөөс ангид байх;
- ✓ төрийн албан хаагчийн хувьд хуулиар тогтоосон иргэний эрх, эрх чөлөөний хязгаарлалтыг хүлээн зөвшөөрөх;
- ✓ албан үүргээ гүйцэтгэхдээ бусдад аливаа хэлбэрээр дарамт үзүүлэхгүй байх, ялгаварлан гадуурхахгүй байх;
- ✓ байгууллагын соёл, дэг журам, албан харилцааны ёс зүйг чанд сахих, улсын болон байгууллагын нэр хүндэд харшилсан аливаа үйлдэл гаргахгүй байх, олон нийтэд үлгэр жишээ, манлайлал үзүүлэх;
- ✓ албан үүргээ гүйцэтгэхдээ нийтийн ашиг сонирхол болон хүрээлэн байгаа орчинд үзүүлэх нөлөөллийг харгалзан үзэх;
- ✓ багаар ажиллах, суралцах, шинэ санаачилгыг дэмжих, хамт олны итгэлцлийг эрхэмлэх, удирдах албан тушаалтны итгэлийг дааж ажиллах.

ЁС ЗҮЙН НИЙТЛЭГ ШААРДЛАГА

ХҮЛЭЭХ ҮҮРЭГ

Иргэний хүсэлтэд анхааралтай хандаж, хуульд заасан бүрэн эрхийнхээ хүрээнд хариу өгөх

Эрх бүхий байгууллагаас баталсан хувцаслалтын шаардлагыг баримтлах

Бусдын бие эрхтний онцлогийг зохисгүй үг, үйлдлээр илэрхийлэхийг цээрлэх, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний өөрийгөө илэрхийлэх үйлдлийг даган дуурайхгүй байх, ёс бус үг, хэллэг хэрэглэхгүй байх;

Бусдын ажил хэрэгч саналыг үл хайхрах, мушгин гуйвуулахгүй байх, худал мэдээллийг аливаа хэлбэрээр тараахгүй байх;

Бусдын өөрийгөө хөгжүүлэх, мэдлэг ур чадвараа дээшлүүлэх, сурч боловсрох эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хязгаарлахгүй байх;

Албан томилолтоор гадаад улсад ажиллахдаа дипломат ёс, жаягийг чанд баримтлах, Монгол Улсын нэр хүндэд харшилсан аливаа үйлдэл гаргахгүй байх;

Албаны нэрийг хувийн зорилгоор ашиглахгүй байх.

ХОРИГЛОЛТ

Төрийн албан хаагчийн хувьд хуулиар тогтоосон иргэний эрх, эрх чөлөөний хязгаарлалтыг үг, үйлдлээр эсэргүүцэх, бусдыг өдөөн турхирах;

Удирдлагадаа байгаа төрийн жинхэнэ албан хаагчийг улс төрийн үйл ажиллагаанд татан оролцуулах, оролцох санал тавих;

Хүний эмзэг болон хувийн мэдээллээр бусдыг гутаах;

Албаны чиг үүрэгтэй холбоотой мэдээллийг санаатайгаар нуун дарагдуулах, удирдлагын шийдвэр гаргах үйл ажиллагаанд саад учруулах;

Үндэсний өв уламжлал, ёс заншлыг гутаах, доромжлох үйлдэл хийх;

Соёлын ялгаатай хэв шинжийг харьцуулах, шүүмжлэх, ялгавартай хандах;

Албаны чиг үүрэгтэйгээ холбоогүй хууль зөрчсөн амлалт өгөх;

Албан үүргээ гүйцэтгэж байхдаа болон ажлын байранд согтууруулах ундаа хэрэглэх.

Ёс зүйн зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаа

Ёс зүйн хороо, Ёс зүйн дэд хороо, томилох эрх бүхий албан тушаалтан

төрийн албан хаагчийн ёс зүйн зөрчлийн шалтгаан, нөхцөлийг тогтоох, зөрчлийг арилгах арга хэмжээг авах;

төрийн албан хаагчийн ёс зүйн зөрчил, шийдвэрлэлтийн талаар олон нийтэд тогтмол мэдээлэх;

урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх сургалт, сурталчилгаа, нөлөөллийн ажлыг үе шаттайгаар явуулах;

төрийн албан хаагчийн ажлын гүйцэтгэлийг нь үнэлэх, албан тушаалд дэвшүүлэх, шагнал, урамшуулал олгох асуудлыг шийдвэрлэхдээ ёс зүйн хариуцлага хүлээсэн эсэхийг харгалзах;

иргэд, байгууллага, олон нийтийг мэдээллээр хангах, арга зүйн зөвлөгөө өгөх.

ЁС ЗҮЙН АСУУДАЛ ЭРХЛЭХ ЭРХ БҮХИЙ ЭТГЭЭД

Хараат бус, бие даасан

Улсын их хурлын ёс зүй, сахилга хариуцлагын байнгын хороо

Засгийн газрын дэргэдэх ёс зүйн дэд хороо

- аймаг, нийслэлийн Засаг даргаас бусад бүх шатны Засаг дарга, эрхлэх асуудлын хүрээний холбогдох байгууллагын удирдах албан тушаалтан
- Төрийн болон орон нутгийн өмчит, төрийн болон орон нутгийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн удирдах болон компанийн эрх бүхий албан тушаалтан;
- улсын болон орон нутгийн төсвөөс санхүүжилт авч төрийн тодорхой чиг үүргийг хууль тогтоомжийн дагуу гүйцэтгэж байгаа төрийн бус байгууллагын удирдах албан тушаалтан;
- Ирээдүйн өв сан корпорацийн эрх бүхий албан тушаалтан, хяналтын зөвлөлийн гишүүн.

Ёс зүйн хороо

/Төрийн албаны төв байгууллагын дэргэд, 9 гишүүн/

- Бодлого, хөтөлбөр боловсруулах, хяналт тавих
- Зөвлөгөө өгөх, арга зүйн удирдлагаар хангах
- Хянан шалгах, дүгнэлт гаргах
- Ёс зүйн дэд хорооны ажиллах журмыг батлах
- Бүртгэл хөтлөх, мэдээллийг санг удирдах, тайлан гаргах

Харъяалах

Төрийн өндөр, түүнтэй адилтгах албан тушаалтан ёс зүйн дэд хорооны харъяалахаас бусад төрийн байгууллагын удирдах албан тушаалтан, олон нийтийн радио, телевизийн Үндэсний зөвлөлийн дарга, гишүүн, ерөнхий захирал;

Томилох эрх бүхий албан тушаалтан

- Дүн шинжилгээ хийх, эрсдэлийг тооцох, зөрчлийг бууруулах арга хэмжээ авах
- Ёс зүйн дэд хорооны гишүүдийг урамшуулах, санхүүгийн эх үүсвэрийг шийдвэрлэх, чадавхжуулах
- Тайлбар, баримт гаргаж өгөх
- Дүгнэлтэд үндэслэж ёс зүйн хариуцлага хүлээлгэх
- Бүртгэл хөтөлж, тайлагнах

Ёс зүйн дэд хороо

/3-7 гишүүнтэй, дотроосоо дарга сонгоно, 5 жил/

- Гомдол, мэдээллийг хянан шалгаж, дүгнэлт гаргах, зөвлөмж өгөх
- Дүн шинжилгээ хийх, эрсдэлийг тооцох, зөрчлийг бууруулах арга хэмжээ авах
- Шаардлагатай баримт бичгийг гаргуулан авах
- Тайлан, мэдээ гаргах

Баталгаа:

- Урамшуулал авах
- Хуралдааны үед үүрэгт ажлаас түр чөлөөлөгдөх
- Шийдвэрийн улмаас бусдын дарамт, шахалтад өртөхөөс хамгаалуулах

Харъяалах:

Өөрийн байгууллагын албан хаагчийн, харъяалах байгууллагын томилох эрх бүхий албан тушаалтны

Гомдол, мэдээлэл гаргах

- Ёс зүйн зөрчил гаргасан нөхцөл байдлын талаар тодорхой дурдаж, нотлох баримтыг хавсаргана.
- Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуульд заасан шаардлагыг хангасан байна.

Гомдол, мэдээллийг хянан шийдвэрлэх

/хүлээн авснаас хойш 30 хоногт, шаардлагатай бол 14 хүртэл хоногоор 1 удаа сунгах/

1

Ажлын 3-5 өдрийн дотор, хүндэтгэн үзэх шалтгаантай бол эрх бүхий албан тушаалтны тогтоосон хугацаанд зөрчилд холбогдсон албан хаагчаас бичгээр, эсхүл цахим шуудангаар тайлбар авах, шаардлагатай бол бичечлэн тодруулга мэдээлэл авах

Шаардлагатай тохиолдолд нэмэлт тайлбар, тодруулга, эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаас мэдээ, баримтыг гаргуулан авах, шинжээчийн дүгнэлт гаргуулах

2

Цугларсан мэдээ, баримтад дүн шинжилгээ хийх

Асуудал нь гэмт хэргийн, зөрчлийн, сахилгын шинжтэй бол зохих байгууллага, эрх бүхий албан тушаалтанд шилжүүлнэ.

3

Ёс зүйн зөрчил гаргасан эсэхийг тогтоон, дүгнэлт гаргах, үндэслэлийг тусгах

Гомдол, мэдээллийг хянан шийдвэрлэх

Дүгнэлтийг мэдэгдсэнд тооцох:

- **Шуудангаар бол**
Нийслэлд ажлын 5 өдөр
Орон нутагт ажлын 10 өдөр
- **Биечлэн гардуулснаар**

- Гомдол, мэдээлэл гаргасан этгээдэд
- Зөрчилд холбогдсон төрийн албан хаагчид
- Томилох эрх бүхий албан тушаалтан, байгууллагад

Дүгнэлтийг эс зөвшөөрвөл:

Гомдол, мэдээлэл гаргасан этгээд мэдэгдсэнээс хойш 14 хоногийн дотор харьяалах дээд шатны байгууллагын Ёс зүйн дэд хороо, ёс зүйн хороонд гомдол гаргаж болно.

Гомдлыг хүлээн авснаас хойш 30 хоногийн дотор хянан үзэж дараах шийдвэрийн нэгийг гаргана:

- Дүгнэлтийг хэвээр үлдээх
- Дүгнэлтийг хүчингүй болгох

Төрийн албан хаагч ёс зүйн хариуцлагыг сайн дураараа хүлээх

Дүгнэлтээр ёс зүйн зөрчил гаргасан нь тогтоогдсон бол түүнд албан ёсоор мэдэгдсэнээр хариуцлагыг сайн дураараа хүлээх боломж олгоно.

- Хамт олноос, гомдол, мэдээлэл гаргагчаас, эсхүл олон нийтийн өмнө уучлалт гуйх
- Ёс зүйн хэм хэмжээг зөрчсөнөө хүлээн зөвшөөрч, өөрийн хүсэлтээрээ албан тушаалаас чөлөөлөгдөх

Ёс зүйн хариуцлага хүлээлгэх

Томилох эрх бүхий албан байгууллага, албан тушаалтан
Ёс зүйн хороо, ёс зүйн дэд хорооны **дүгнэлтийг үндэслэн**
Зөрчлийн шинж байдал, анх буюу давтан үйлдсэнийг нь харгалзан хариуцлага оногдуулна

**Гомдол гаргагчид, эсхүл олон нийтийн өмнө
уучлалт гуйхыг үүрэг болгох**

Өөрт нь ганцаарчилсан хэлбэрээр сануулах

**Байгууллагын албан хаагчдын өмнө нээлттэй
сануулах**

Төрийн албанаас халах

**Ёс зүйн хариуцлага хүлээлгэсэн нь хуульд заасны дагуу эрүүгийн, зөрчлийн,
сахилгын хариуцлагаас чөлөөлөх үндэслэл болохгүй.**

- **Илрүүлснээс хойш 6 сар**
- **Зөрчил гаргаснаас хойш 12 сараас илүү хугацаа өнгөрсөн бол хариуцлага хүлээлгэхгүй**

Хариуцлага хүлээлгэсэн өдрөөс хойш 1 жилийн дотор ёс зүйн зөрчил гаргаагүй бол ёс зүйн шийтгэлгүйд тооцно.

Төрийн албан хаагч шийдвэрийг үндэслэлгүй гэж үзвэл гомдлоо шийдвэрийг мэдэгдсэнээс хойш 30 хоногийн дотор шүүхэд гаргаж болно.

Ёс зүйн зөрчлийн талаар тайлагнах, олон нийтэд мэдээлэх

Томилох эрх бүхий албан тушаалтан, байгууллага

Хариуцлага хүлээлгэсэн шийдвэрийг холбогдох мэдээллийг хамт улирал бүр

Үйл ажиллагааны тайланг дараа оны 1 дүгээр сард багтаан Ёс зүйн хороонд хүргүүлж, өөрийн байгууллагын цахим хуудсанд байршуулна.

Ёс зүйн зөрчил гаргасан нь тогтоогдоогүй бол энэ талаарх мэдээллийг нийтэд мэдээлнэ.

Ёс зүйн хороо тайланг нэгтгэж, өөрийн байгууллагын цахим хуудсанд нээлттэй байршуулна.

ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠮᠠᠨᠪᠠᠭᠠᠲᠤᠷ ᠬᠣᠲᠤ
ᠶ᠋ᠢᠨ ᠬᠠᠷᠢᠯᠠᠭᠠᠨᠢ ᠭᠠᠰᠠᠷ

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА

 Сити тауэр, 3 давхар, Бага тойруу - 1, Улаанбаатар хот, Монгол Улс

 976-(11)-320248

 info@umch.ub.gov.mn

 www.umch.ub.gov.mn